

שמלאכתו לאיסור⁽⁷⁷⁾, מותר לטלטלו לצורך גופו לקנח בו כשהוא נגוב⁽⁷⁸⁾.

ואף על פי שהספוג הוא כלי — אינו מקבל טומאה, כי אין הוא עשוי מאחד מהדברים המקבלים טומאה, כגון כלי עץ או מתכת או בגד.

גמרא:

שנינו במשנתנו: בית שמאי אומרים: מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין. ובית הלל אומרים: מסלק את הטבלא.

אמר רב נחמן: אנו, אין לנו גירסא זו במשנה, שלפיה בית שמאי מקילים במוקצה כרבי שמעון ובית הלל מחמירים במוקצה כרבי יהודה, אלא גירסתינו הפוכה, ולפיה בית שמאי מחמירים ואוסרים לטלטל קליפין הראויים לבהמה כרבי יהודה, ובית הלל מקילים כרבי שמעון.

שנינו במשנה: מעבירין מעל השלחן פירורין.

ואמרינן: מסייע ליה הא דקתני "מעבירין" ולא "זורקין" — לרבי יוחנן.

דאמר רבי יוחנן: פירורין שאין בהן כזית — אסור לאבדן ביד⁽⁷⁹⁾.

שנינו במשנה: מעבירין שער של אפונין... מפני שהוא מאכל בהמה.

ואומרת הגמרא: מתניתין מני? רבי שמעון היא, דלית ליה מוקצה. כי לפי רבי יהודה השרביטין הם מוקצה, היות ורק לאחר שהוצאו מהם האפונים בשבת הם נעשו מוכנים למאכל בהמה, אבל מבעוד יום — כשהיו בהם האפונים — הם היו טפלים להם, ונחשבו כמוכנים למאכל אדם, והרי הם בגדר "נולד"⁽⁸⁰⁾.

ומקשינן: אימא סיפא: ספוג, אם יש לו בית אחיזה — מקנחין בו, ואם לאו — אין

ולפי זה משמע מרש"י שמותר לקנח בספוג נגוב.

79. זו גירסת רש"י.

והתוספות [ד"ה פירורין] הקשו מהרישא של המשנה שאומרת "מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין" ולא כתוב "זורקים", ולפי פירוש רש"י יהיה לנו מכאן ראיה שאסור לאבד בידים עצמות וקליפין! ואומרים התוספות, שיש לגרוס "פירורין שאין בהן כזית מותר לאבדן ביד" וראית הגמרא היא מכך, שהמשנה אומרת שפירורים שאין בהם כזית הם מאכל בהמה, משמע שמותר לאבדם ביד.

80. הגמרא למעלה אומרת, שמותר לזרוק מעיים

77. כך כתב הריטב"א. והשפת אמת פירש שהספוג הוא כלי שמלאכתו להיתר כיון שמותר לקנח בו כשהוא נגוב. [בימי השפת אמת עדיין לא הודפסו חידושי הריטב"א על מסכת שבת].

78. כתב הביאור הלכה [סימן ש"כ סי"ז] שיש אחרונים המחמירים שלא לנגב בספוג יבש משום דלא פלוג רבנן, אמנם מרש"י משמע שמותר לנגב בספוג יבש. וביאור דבריו, דיש לעיין, מדוע פירש רש"י שהספוג ניטל כשהוא נגוב, והלוא אין הוא מוקצה, ואין לאסור לטלטלו כמו שאוסרים לטלטל בגד רטוב משום חשש סחיטה, שהרי לא מקפידים על מימיו, וצריך לומר שרש"י סבר שהספוג הוא כלי שמלאכתו לאיסור, ומותר לטלטלו לצורך גופו לקנח בו,